

Turizmde Etik - Kapsamlı Sınav Özeti

Bu özet, "Turizmde Etik" ders notlarındaki (Öğr. Gör. İLKER GÜNAY) konuları temel olarak hazırlanmıştır. Sınavda çıkması muhtemel tanımlar, karşılaştırmalar, kilit kişiler ve ilkeler aşağıda detaylandırılmıştır.

BÖLÜM 1: ETİK VE AHLAK KAVRAMI (Temel Konu)

Bu bölüm, dersin temelini oluşturur. Etik ve Ahlak arasındaki fark sınavda mutlaka sorulur.

1. Etik (Ethics) Nedir?

- Felsefi Tanım:** Ahlaki olanın temellerini, özünü araştıran, insan davranışlarıyla ilgili problemleri inceleyen **felsefe dalıdır**.
- Temel Soru:** "Doğru nedir?", "Yanlış nedir?"
- Odak Noktası:** İyi ile kötünün, erdem ile erdemsizliğin ayrımını yapar.
- Modern Kullanım:** Günümüzde daha çok **iş hayatı** içerisindeki davranış biçimlerini (iş etiği, meslek etiği) ifade eder.
- Kilit İsim:** **Aristoteles**, etiği kendi başına bir felsefe alanı olarak ele alan ilk filozoftur.

2. Ahlak (Morality) Nedir?

- Toplumsal Tanım:** Bir toplumun iyi ya da kötü olarak kabul ettiği **yazısız kurallar bütünüdür**.
- Kapsamı:** Kişilerin **sosyal yaşam** içerisindeki ilişkilerini düzenler.
- Örnekler:** Görenek, gelenek, töre ve adetler ahlakın bir parçasıdır.
- Özelliği:** Toplumsal koşullara göre **değişebilir** ve daha esnektir.

3. Hukuk (Law) ile Farkı

- Hukuk:** Yazılı emir ve yasaklardır. Yaptırım (ceza, hapis vb.) vardır.
- Ahlak:** Yazılı değildir. Yaptırım toplumsal (dışlanma, kınama vb.) olabilir.

4. *** SINAV İPUCU: ETİK vs. AHLAK (En Önemli Karşılaştırma) ***

Bu tablo sınav için "altın değerindedir" (Bkz. Slayt 21):

Kriter	ETİK (Ethics)	AHLAK (Morality)
İlişkili Alan	İş Hayatı	Sosyal Hayat
Odak	İlkeler (Teori)	Davranışlar (Pratik)
Nitelik	Soyut	Somut

Kapsam	Evrensel (Tüm insanlar için)	Toplumsal (Topluma göre değişir)
Yapı	Teorik	Pratik
Değişim	Değişmez (Genel ilkeler)	Değişebilir (Zamana ve topluma göre)

Özetle: Etik, "doğru ve yanlış davranışın **teorisidir**." Ahlak ise "onun **pratiğidir**."

BÖLÜM 2: ETİK TEORİLERİ

Bu teorilerin temel fikirlerini ve kurucularını bilmek önemlidir.

1. Amaçlanan Sonuç Etiği (Faydacılık - Utilitarianism)

- Temel Fikir:** Bir eylemin doğruluğu, **amaçlanan sonuçları** tarafından belirlenir. Sonuç iyiye, eylem iyidir.
- Odak:** Haz arama ve acıdan kaçma.
- Kilit İsim:** John Stuart Mill.
- Mill'in İlkesi:** "İyi" olan, en fazla sayıda insana en yüksek mutluluğu ve faydayı sağlayan şeydir. Sadece bireyin değil, **herkesin mutluluğu** önemlidir.
- Ekstrem Yorum (Sınavda çıkabilir):** Machiavelli'nin "Amaca ulaşmak için her şey mubahtır" anlayışı bu teorinin tehlikeli bir yorumudur.

2. Kural Etiği (Deontoloji)

- Temel Fikir:** Bir eylemin doğruluğu, sonuçlarına değil, uyduğu **standartlar, kurallar ve yasalara** göre belirlenir. Eylemin kendisi (ve niyeti) önemlidir.
- Odak:** Yazılı (yasalar) ve yazısız (gelenekler) kurallara uymak.
- Kilit İsim:** Immanuel Kant.
- Kant'ın İlkesi:** Etik ilkeler evrensel ve nesnel olmalıdır. "Ödev" kavramı merkezdedir.

3. Toplumsal Sözleşme Etiği

- Temel Fikir:** Ahlaki doğruluk, belli bir **toplumun normları, gelenekleri ve uzlaşmaları** (sözleşme) tarafından belirlenir.
- Odak:** Hukuk kuralları, toplumsal bir uzlaşmanın ürünüdür.
- Kilit İsim:** Jean-Jacques Rousseau.

4. Kişisel Etik

- Temel Fikir:** Ahlaki doğruluk, kişinin **vicdanı** (içinden gelen ses) tarafından belirlenir.
- Odak:** Bireyin kendi ahlaki alt yapısı ve içsel duruşu.
- Kilit İsim:** Martin Buber.

5. Sosyal Yaşam Etiği

- **Temel Fikir:** Kişinin sosyal ilişkilerde (diğer insanlar ve doğa ile) uyması gereken kurallar bütünüdür.
- **Odak:** Karşılıklı saygı, nezaket, güç ve nüfuz kullanmama.

BÖLÜM 3: ETİK ÇEŞİTLERİ

Bireysel etiği oluşturan unsurlar ve iş etiğinin alt dalları sınav sorusu olabilir.

1. Bireysel Etik (Kişisel Etiğin Detaylandırılması)

Bireyin kişisel değer ve inançlarıdır. Kaynağı "vicdandır" (Martin Buber).

***** SINAV İPUCU: Bireysel Etiği Oluşturan Unsurlar (8 Faktör) ***

1. **Aile (En önemli):** Temel değerler taklit yoluyla öğrenilir.
2. **Din:** Davranışları iyiye yönlendiren bir kontrol mekanizmasıdır.
3. **Arkadaşlar:** Bireyin tutum ve düşüncelerini etkiler (benzerlik eğilimi).
4. **Kitle İletişim Araçları:** TV, internet, sosyal medya vb. değer yargılarını değiştirir.
5. **Kişilik:** Bireyin temel yapısı (iyimser, karamsar vb.) tutumlarını etkiler.
6. **Yaşam Deneyimleri:** Hayattaki önemli olaylar ahlaki değerleri şekillendirir.
7. **Kişisel Değerler:** Bireyin öncelikleri (örn: finansal kazanç vs. manevi huzur).
8. **Durumsal Faktörler:** Beklenmedik durumlar (örn: parasız kalmak) davranışları değiştirebilir.

2. İş Etiği (Business Ethics)

- **Tanım:** Genel ahlak kurallarının **iş hayatında uygulanmasıdır**.
- **Kapsam:** Dürüstlük, adil rekabet, sosyal sorumluluk, tüketici hakları vb.
- **İş Etiğinin Alt Başlıkları (4 Tür):**
 1. **A. Örgütsel Etik:** Örgütün bütününde (karar alma, kültür) etiğin uygulanması.
 2. **B. İşletme Etiği:** İşletmenin *tarafları* (paydaşları) ile olan ilişkilerinde etiktir. (Sahipler, Müşteriler, Çalışanlar, Toplum, Rakipler, Tedarikçiler).
 3. **C. Yönetiş Etik:** **Yöneticilerin** rekabet halindeki çıkarları uzlaştırırken uyması gereken standartlardır.
 4. **D. Meslek Etiği:** **Her mesleğe özgü** (doktor, avukat, turizmci) olarak belirlenen, mesleki davranışları düzenleyen kurallardır. (Örn: **TÜRSAB Seyahat Acenteliği Meslek İlkeleri**).

BÖLÜM 4: AHİLİK (Tarihsel Kökenler)

Türk iş ahlâkının temeli olarak Ahilik'ten soru gelmesi muhtemeldir.

1. Ahilik Nedir?

- **Tanım:** 13. - 19. yy arası Anadolu'da egemen olmuş ekonomik, sosyal ve kültürel bir

meslek örgütlenmesidir.

- **Anlamı:** "Kardeş" (Arapça) veya "Cömert, Yiğit" (Türkçe).
- **Tarihsel Paralellikler:** Önce **Bektaşilik**, sonra **Loncalar** Ahilik sistemini devam ettirmiştir.
- **Kilit İsim:** **Ahi Evran** (Kırşehir'de).
- **Kadın Kolu (Önemli):** Ahi Evran'ın eşi **Fatma Bacı** tarafından kurulan **Bacıyan-ı Rum (Anadolu Kadınları)** teşkilatı.
- **Fonksiyonu:** Dönemin TSE'si, Ticaret Odası, Patent Ofisi gibi çalışmıştır. Kaliteyi korumuş, fiyatları belirlemiş (**Narh Sistemi**) ve mesleki eğitimi (çırak, kalfa, usta) düzenlemiştir.
- **Felsefesi:** Çalışmayı "ibadet", işi "kutsal" sayar.

2. *** SINAV İPUCU: AHİLİĞİN TEMEL İLKELERİ ***

1. **Kalite:**
 - Sıkı denetim vardı. Hileli mal üreten **loncadan atılır ve mesleği yapamazdı**.
 - Ürünler kazınan "amblem" (Alâmet-i Farika) ustanın imzası ve kalite belgesiydi.
2. **Ahlâk:**
 - "İki kürekli kayık" benzetmesi: Bir kürek "iş/ekonomi", diğer kürek "ahlak/insan ilişkileri". Biri olmazsa kayık ilerlemez.
 - **"Üçü Açık, Üçü Kapalı" Kuralı (Mutlaka Bilinmeli):**
 - **3 Kapalı:** Göz (kötüye), Ağız (kötü söze), El (haksızlığa) kapalı olmalı.
 - **3 Açık:** Kapı (konuklara), Kese (kardeşlere/yardıma), Sofra (fukaralara) açık olmalı.
3. **Fütüvvetname:**
 - Ahiliğin anayasası, tüzüğü, kural kitabıdır. 740 kural içerir ve 9 aşamada (çıraklık, kalfalık, ustalık vb.) öğretilirdi.
4. **"Müşteri Velinimettir" (The Customer is a Godsend):**
 - Günümüzdeki "müşteri odaklılık" ilkesidir. Müşterinin sağlığı, parası korunur; makul kârla satış yapılır.
5. **Katılımcılık:**
 - Akşamları zaviyelerde toplanıp sohbet etmek, eğitim almak. Motivasyon ve işbirliğini artırırdı.
6. **Yetki Devri (Eğitim):**
 - Ustanın görevi, sanatın ve ahlakın **tüm inceliklerini** çırak ve kalfasına aşama aşama öğretmekti.

NOT: EKSİK KONULAR

PDF'inizin içindekiler (Slayt 2) bölümünde yer alan;

- 5. Temel Etik İlkeleri
- 6. Global Etik İlkeleri
- 7. Turizmde Etik Dışı Davranışlar

-

8. Turizm İşletmelerinde Yaşanan Etik Dışı Sorunlar

konuları, incelediğimiz belgenin (89. sayfaya kadar) **sonrasında yer alıyor olabilir** ve bu özete dahil edilememiştir. Bu konuları ayrıca gözden geçirmeniz gerekebilir.